

Beleegyezés a kezelésbe – a
kezelés visszautasítása

Önrendelkezéshez való jog

- Önrendelkezési jog az egészségügyben: egészségügyi ellátás akkor nyújtható, a betegen beavatkozás akkor végezhető, ha abba a beteg beleegyezett.
- A beteg – fő szabály szerint – maga dönti el, hogy igénybe vesz-e egészségügyi ellátást, illetve, hogy több rendelkezésre álló alternatíva közül melyik ellátást veszi igénybe, melyiket utasítja vissza.
- De: számos kivétel van

- Cselekvőképes beteg minden beavatkozásba beleegyezhet, illetve minden beavatkozást visszautasíthat?
- Mi van, ha a beteg nem cselekvőképes? Ki dönt helyette, és minden döntést meghozhat-e?
- Milyen formában kell a beleegyezést dokumentálni?

Formai követelmények

- ráutaló magatartás (pl. vérnyomás mérés)
- szóbeli beleegyezés: általában
- írásbeli beleegyezés: csak invazív beavatkozás esetén

Formai követelmények

Invazív beavatkozás: a beteg testébe bőrön, nyálkahártyán vagy testnyíláson keresztül behatoló fizikai beavatkozás, ide nem értve a beteg számára szakmai szempontból elhanyagolható kockázatot jelentő beavatkozásokat.

- mi az „elhanyagolható” kockázat?
- hólyagkatéter, foghúzás, vezetékes érzéstelenítés, vérvétel, iv. gyógyszeres terápia, mellkasröntgen?

Formai követelmények

- Írásbeli beleegyezés: egyszerű magánokirattal
- előre nyomtatott beleegyező nyilatkozat, a beteg aláírja
- tanú nem kell, orvosnak sem kell aláírnia
- dokumentáció részeként meg kell őrizni
- ennél szigorúbb formai feltétel csak a életfenntartó kezelés visszautasításakor van, vagy akkor, ha a kezelés elmaradása súlyos, maradandó fogyatékoságot okoz (tanúk is kellenek)

Cselekvőképes beteg beleegyezése

- Cselekvőképes beteg minden beavatkozást visszautasíthat? NEM
- A beteg nem utasíthatja vissza az ellátását, ha az adott beavatkozás vagy intézkedés elmaradása mások – ideértve a 24. hetet betöltött magzatot is – egészségét vagy testi épségét súlyosan veszélyezteti.
- Ez az általános rendelkezés az alapja a járványügyi kényszerintézkedések alkalmazásának is.

Cselekvőképes beteg beleegyezése

- Ha a beteg közvetlen életveszélyben van – ilyen esetben sincs szükség a beleegyezésére, kivéve, ha az életmentő kezelés visszautasításának megvannak a feltételei (ha a beteg terminális állapotban van)

Honnan lehet tudni, hogy a beteg cselekvőképes?

Cselekvőképes mindenki, aki nem cselekvőképtelen, és nem korlátozottan cselekvőképes

- nagykorú
- nincs gondnokság alatt
- rendelkezik belátási képességgel, vagyis:
 - képes megérteni a kapott információt,
 - mérlegelni és
 - döntést hozni

Ki nem cselekvőképes?

- Aki cselekvőképtelen, mert
 - még nincs 14 éves, vagy
 - cselekvőképességet kizáró gondokság alá helyezték, vagy
 - állapotánál fogva hiányzik a belátási képessége (eszméletlen, zavart stb.)

Ki nem cselekvőképes?

- Aki korlátozottan cselekvőképes, mert
 - 14-18 év között van, vagy
 - cselekvőképességet korlátozó gondokság alá helyezték.

- állapotánál fogva senki sem lehet korlátozottan cselekvőképes!!!

Cselekvőképtelen beteg

- honnan lehet tudni, hogy a beteg gondnokság alatt van-e?
- a gondnokoltak nyilvántartásáról szóló 2010. évi XVIII. törvény
- Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala kezeli.
- a nyilvántartásból az adatfelhasználás jogszerű céljának és jogalapjának igazolása esetén lehet adatokat kapni,
- személyesen vagy elektronikus úton
- térítésmentes,
- határidő: nyolc napon belül
- EGÉSZSÉGÜGYBEN ÁLTALÁBAN NEM ALKALMAZHATÓ

Ki dönt a nem cselekvőképes beteg helyett?

- akit erre a beteg kijelölt (írásban), ha ilyen nincs
- törvényes képviselő, már akinek van (kiskorúnál szülő, gyám, nagykorúnál gondnok), ha ilyen nincs
- hozzátartozó

Nem cselekvőképes beteg

Hozzá tartozók sorrendje:

Közös háztartásban élő	Közös háztartásban nem élő
házastárs, élettárs	gyermek
gyermek	szülő
szülő	testvér
testvér	nagyszülő
nagyszülő	unoka
unoka	

Az egy sorban nyilatkozattételre jogosultak ellentétes nyilatkozata esetén a beteg egészségi állapotát várhatóan legkedvezőbben befolyásoló döntést kell figyelembe venni.

Honnan lehet tudni, hogy ki a hozzátartozó?

Honnan lehet tudni, hogy ki a közös háztartásban élő hozzátartozó?

Lakcímkártya, személyi igazolvány, anyakönyvi kivonat? NEM

A beteg és a hozzátartozóinak nyilatkozata, ezt dokumentálni kell

Mit dönthet a hozzátartozó?

- csak invazív beavatkozáshoz kell a helyettes döntéshozó beleegyezése
- De: nem érintheti hátrányosan a beteg állapotát!!!
- nem vezethet súlyos vagy maradandó egészségkárosodáshoz
- Tehát: Jehova tanúja szülő nem utasíthatja vissza a gyermek esetében a transzfúziót

16 életévét betöltött kiskorú

- sajátos szabályok vonatkoznak rá
- nem kell a törvényes képviselő (szülő) beleegyezése
- bármely általa meghatalmazott nagykorú személy megadhatja a beleegyezést

Életmentő, életfenntartó kezelés visszautasítása

- Csak akkor, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkori állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan (tehát terminális állapotban van).
- Tehát: metasztatikus daganatos beteg visszautasíthatja a vértranszfúziót, de fiatal balesetes beteg nem.
- mi van, ha nem felel meg a feltételeknek, és mégis visszautasítja az ellátás?

Életmentő, életfenntartó kezelés visszautasítása

- a nyilatkozattétel formai feltétele: közokiratban, teljes bizonyító erejű magánokiratban, illetve írásképtelenség esetén két tanú együttes jelenlétében, szóban kell megtenni;
- a nyilatkozatot kétszer kell megtenni, másodszorra az orvosi bizottság nyilatkozatát követő harmadik napon;
- háromtagú orvosi bizottság eljárása.

Életmentő, életfenntartó kezelés visszautasítása

Mi történik, ha a beteg mégis visszautasítja az életmentő, életfenntartó ellátást, pedig nincs terminális állapotban?

- kényszerrel nem lehet/kell alkalmazni
- dokumentálni kell
- a visszautasításról szóló nyilatkozatot alá kell írni a beteggel, lehetőleg teljes bizonyító erejű magánokiratban (két tanúval)

Előzetes rendelkezés

- életmentő, életfenntartó kezelés visszautasítására
- két formája:
 - meghatározott ellátásokat utasít vissza
 - meghatalmaz más személyt a visszautasításra
- nincs hagyománya
- nincs gyakorlata
- angolszász jogintézmény, európai országok gyakorlata nehezen veszi át
- Magyarországon 1998 óta van rá lehetőség, de a gyakorlat nem alkalmazza

Előzetes rendelkezés

- Az előzetes nyilatkozatban az életmentő, életfenntartó kezelés visszautasítására sajátos módon szélesebb körben van lehetőség, mint amikor a cselekvőképes személy személyesen eljárva dönt.
- Az előzetes jognyilatkozatban arra az esetre is visszautasíthat egyes életfenntartó, életmentő beavatkozásokat, ha gyógyíthatatlan betegségben szenved és betegsége következtében önmagát fizikailag ellátni képtelen, illetve fájdalmai megfelelő gyógykezeléssel sem enyhíthetők.
- Formai feltétel: közokirat, pszichiátriai vélemény, két éves érvényesség